

Focus op mantel- zorgers

*naar een
mantelzorgvriendelijke
gemeente*

BRIZ
special

IN DEZE SPECIAL Mantelzorgers • Versterken, Verlichten,
Verbinden • Model Mantelzorgondersteuning [MMo]
• Brabantse Raad voor de Informele Zorg [BRIZ]

Versterken Dat mantelzorgen zwaar is, onderschrijft het ministerie. De staatssecretaris vindt dat het ondersteunen van mantelzorgers een uitdrukkelijke taak is van beroepskrachten. Dat mogen gemeenten van deze professionals dus verwachten.

Aandacht Elke hulpvraag, elke situatie is anders en vergt vanaf stap één afstemming met alle betrokkenen: hulpvrager en mantelzorger. Toepassing van het **MMo** tijdens het keukentafelgesprek maakt direct duidelijk in hoeverre de mantelzorger al bijdraagt aan de zorg en wat de [over]belasting is.

Empowerment Gelijkwaardigheid kan niet zonder toegankelijke educatie en toegespitste informatie. Met de juiste toerusting kunnen mantelzorgers samen met de hulpvrager de regie nemen en houden.

Vangnet Steeds meer mensen combineren mantelzorgtaken met een betaalde baan, dan is het fijn als de werkgever hiermee rekening houdt. Een mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid heeft oog voor de dubbele belasting van mantelzorgers. U als gemeente én werkgever hebt een voorbeeldfunctie.

Zelf doen, samen doen

*Het was de dochter geweest die bij het **Wmo**-loket aan de bel had getrokken. Ouders – 55 jaar getrouwd, vader dementerend, moeder ‘gewoon’ oud – accepteren geen hulp én willen thuis blijven wonen. Het **Wmo**-loket verwijst. Bij het keukentafelgesprek zijn vader, moeder en dochter aanwezig. Al snel blijkt dat er om hen heen volop mogelijkheden zijn om vooral moeder en dochter te ontlasten. Alle drie stemmen in met een vervolgesprek. Daarbij schuiven twee zoons, één schoondochter en drie kleinkinderen aan. Een bont gezelschap dat best de handen uit de mouwen wil steken. De aanvankelijke twijfel van moeder is dan al verdwenen. Ze heeft zich laten overtuigen door de uitslag van het **MMo**: steeds meer zorgen en een – tot nu toe – onbenut netwerk van andere mantelzorgers. Met moeder aan het hoofd worden de taken verdeeld en het rooster gemaakt. Verder consulteert het gezin de dementiedeskundige voor informatie over dementie en hoe ermee om te gaan. Ook in die gesprekken houdt moeder de regie.*

Verlichten Professionals, beleidsmakers en politici zijn ervan doordrongen dat informele zorg van onschatbare waarde is. Iedereen beseft de noodzaak om mantelzorgers adequaat en nauwgezet tegemoet te treden. Desalniettemin worden zij in de praktijk nogal eens vergeten. Een gemeente die werk maakt van mantelzorgbeleid voorkomt overbelasting en bevordert de zorgvreugde van de mantelzorgers.

Signalering Bij langdurige zorg is het zaak vinger aan de pols te houden: lukt het de mantelzorg, is er sprake van dreigende of [te] zware overbelasting? Het **MMo** geeft inzicht in het verloop van draagkracht en draaglast en kan als handvat dienen voor maatwerk.

Erkenning Mantelzorgers voelen een blijk van waardering als steun in de rug. Het is aan de gemeenten een alternatief te bedenken voor het 'oude' mantelzorgcompliment. Voor ideeën kunt u bij de **BRIZ** terecht.

Handreiking Menig mantelzorgers snakt naar een time-out, gedeelde zorg, op adem komen. Periodiek het **MMo** inzetten, brengt oplopende druk en stress aan het licht, laat tegelijkertijd zien welke voorziening[en] aansluit[en]. Gemeenten kunnen veel organiseren of faciliteren: lotgenotencontact, zelfhulpgroepen, ziektespecifieke voorlichting, respijtzorg, regelhulp, lokale ondersteuning...

Voorkómen is beter

*Het was de wijkverpleegkundige opgevallen dat de nieuwe rolstoel nooit werd gebruikt. Sinds kort bezoekt ze mevrouw Griffioen om advies en voorlichting over haar chronische ziekte te geven. Alle andere zorg en het complete huishouden doet de 76-jarige meneer Griffioen. Vorig jaar kwam er via de **Wmo** een rolstoel. Een eenvoudig model want alleen voor het park en het winkelcentrum. Als de wijkverpleegkundige vraagt naar het werkeloze hulpmiddel, haalt meneer de schouders op. De wijkverpleegkundige besluit om via het **MMo** het gesprek aan te gaan. Meneer blijkt overbelast. Hij kampt al jaren met lichamelijke klachten maar houdt zich stil, want ja zijn vrouw... De biljartclub heeft hij opgezegd, het rolstoelduwen kan hij niet meer opbrengen: te moe, te lastig, te pijnlijk. De wijkverpleegkundige vraagt hem wat hem zou kunnen ontlasten. Vervolgens overlegt ze met beiden. Het resultaat? Driemaal in de week thuiszorg voor het douchen en aankleden van mevrouw, geregeld hulp voor het zware huishoudelijke werk en elke dinsdagmiddag de buurvrouw of een vriendin bij mevrouw zodat meneer naar de biljartclub kan. Na een maand zijn de lichamelijke klachten minder, slaapt meneer beter en heeft hij weer energie om achter de rolstoel boodschappen te doen in het winkelcentrum of te wandelen in het park. Gezellig met zijn vrouw.*

Verbinden Sinds de verantwoordelijkheidsladder verlangen we van burgers dat ze iets doen voor hun naasten. Zorgverleners echter is één rol van mantelzorgers. Andere rollen? Ervaringsdeskundige, hulpvrager en betrokkene [partner, kind, ouder...]. Dit vraagt van hulpverleners een integrale aanpak.

Bewustzijn [Zorg]aanbieders moeten begrip hebben voor de diverse rollen van mantelzorger en moeten daarmee in hun aanbod rekening houden.

Conditie In de inkoopvoorwaarden voor de aanbieders zou u als gemeente moeten opnemen dat de aanbieders integraal werken, hun aanbod mede afstemmen op mantelzorgers en afspraken met de mantelzorgers vastleggen.

Triade Je vak beheersen is één, je professie delen met hulpvragers, mantelzorgers en vrijwilligers is twee. Toch is dat de kern van integrale hulp, ondersteuning en zorg. Daarom: bevorder in uw gemeentelijk beleid de samenwerking binnen de triade cliënt, professional en informele zorg.

Uit de schaduw

Moeder Janga is 39 als ze getroffen wordt door een ernstige hersenbloeding. Vanuit het ziekenhuis moet ze naar het revalidatiecentrum. Haar dochters van 13 en 15 jaar hebben het moeilijk. Ze spijbelen, krijgen te maken met de leerplichtambtenaar en belanden – na een vechtpartij op straat – via de politie in afzonderlijke trajecten bij Jeugdzorg. Vader Janga komt om in de zorg voor vrouw, dochters en huishouden. Hij meldt zich ziek en de Arbo begeleidt hem. Ondertussen krijgt mevrouw haar eigen hulp in het revalidatiecentrum. Na een half jaar mag ze – in rolstoel en met afasie – naar huis. De wijkverpleegkundige regelt de thuiskomst en begint met een gezinsgesprek rondom de kwestie wat er bij de thuiskomst nodig is en wie er wat kan doen. Ze schrikt enorm als ze hoort dat dit de eerste keer is na de hersenbloeding dat het gezin bij elkaar aan tafel zit. En nog meer als ze ontdekt hoeveel hulpverleners er actief zijn. Ze stelt een gezinscoach voor die komt praten. Iedereen stemt in. De coach focust zich op de vraag wat het voor iedereen betekent dat moeder in het revalidatiecentrum belandde met zoveel beperkingen. Er vloeien tranen, veel tranen. De lucht klaart op, een last valt van ieders schouder. Na een paar gesprekken vinden moeder, vader en dochters elkaar terug en kan alle andere hulpverlening – snel – worden afgebouwd.

De feiten

- 1 Het aandeel mantelzorg in het totaal van zorg groeit. Noord-Brabant telt 385.000 mantelzorgers waarvan er 66.000 [zwaar] overbelast blijken te zijn.

*De adviezen van de **Brabantse Raad voor de Informele Zorg – BRIZ** – richting gemeenten richten zich op een mantelzorgvriendelijk beleid bedoeld om overbelasting te voorkómen.*

- 2 Gemeenten zijn verplicht de mantelzorg te betrekken bij [de toeleiding naar] maatwerkvoorzieningen om zo de informele zorg te versterken.

Bij integrale netwerkbenadering vullen de professionele expertise van beroepskrachten en de ervaringsdeskundigheid van de mantelzorgers elkaar aan. Dat begint met erkenning van rollen en taken, uitwisseling en coördinatie. Met als uiteindelijk doel: betere zorg voor de hulpvrager, structurele aandacht voor de mantelzorg en beheersing van de kosten.

- 3 Het **Model Mantelzorgondersteuning – MMo** – is een praktisch instrument om met de mantelzorgers in gesprek te gaan, om [dreigende] overbelasting te signaleren en bespreekbaar te maken.

*Het **MMo** wordt al op brede schaal gebruikt door zorgprofessionals. Zij en de mantelzorgers waarderen het hoog. Een goed keukentafelgesprek kan niet zonder het **MMo**; inzicht in de belasting van mantelzorgers is immers noodzakelijk voor een aanbod op maat.*

Het aanbod

*De **BRIZ** adviseert gemeenten bij de formulering van hun mantelzorgbeleid binnen de beleidskaders, het **Wmo**-beleid en de -verordening. We kunnen u helpen het mantelzorgbeleid een plaats te geven in de contractafspraken met zorgaanbieders en verzorgen trainingen aan zowel zorgaanbieders als **Wmo**-consulenten inzake het werken met het **MMo**.*

Dit project wordt gefinancierd door
de Provincie Noord-Brabant.

Provincie Noord-Brabant

**BRABANTSE RAAD
VOOR DE
INFORMELE
ZORG (BRIZ)**

Een mantelzorgvriendelijke gemeente

- heeft zijn mantelzorgers in beeld, kent hun situatie, erkent hen en biedt ondersteuning
- zet in op meer zorgvreugde, minder zorgstress en minder overbelasting
- versterkt de samenwerking en afstemming tussen mantelzorgers, vrijwilligers en professionals
- geeft het goede voorbeeld en verwacht van aanbieders [eveneens] mantelzorgvriendelijk beleid

Het Model Mantelzorgondersteuning [MMo]

- blijkt een prima hulpmiddel om in gesprek te gaan met de mantelzorger
- stelt [de mate van] overbelasting vast
- levert input voor gemeentelijk mantelzorgbeleid, voor ontwikkeling, toetsing en borging
- helpt aanbieders van welzijn en zorg hun mantelzorgondersteuning te verbeteren

De Brabantse Raad voor de Informele Zorg [BRIZ]

- adviseert gemeenten over mantelzorgvriendelijk beleid
- biedt een model voor de belangrijke eerste stap: het gesprek aangaan met de mantelzorger

Meer weten en benieuwd naar ons aanbod?

Contactpersoon **Nathalie Baas**

E-mail info@briz.nl

Telefoon **013 5441440**

BRIZ

Postadres **Postbus 271 5000 AG Tilburg**

Bezoekadres **Statenlaan 4 Tilburg**

Tekst

Nathalie Baas, Jopke Kruyt

en Ans Verdonchot

Fotografie

Daantje Bons

Druk

Drukkerij Groels

© BRIZ, juli 2014

www.briz.nl **BRIZ**, voor advies over en invulling van uw mantelzorgbeleid